

8

7

10

11

11

12

12

12

13

1730

8. Hoffmannus, Fridericus: Ortophographia Halensis sine
fornitum et mineralium in agro Halensi descriptio.
9. Hoffmannus, Fridericus: De doloribus.
10. Hoffmannus, Fridericus: De venae sectionis abusu.
11. Hohenel, Dan. Fridericus: Sp. Explicatio loci vixabilissimi
in Horatii lib. II satyr. 7. a ut vitale pulch. Recusa
cura cum inscriptione in obitu Nicolai Hieronymi
Gundlingii ... hanc impressa.
11. Hohenel, David Frider: De principe legibus liberis.
12. Funckius, Joannes: Propempticon inaugurale: de directo
sentu circa nova medica.
12. Funckius, Joannes: De onomologiae medico.
12. Funckius, Joannes: Num verae sectio in calidioribus,
an frigidis regionibus frequentior est administranda?
13. Ludewig, Joannes Petrus, de: Differentiae juris Romani
et Germanici in ferasum furto.

1730

14^a, ^{6^c} Ludewig, Joann. Petrus, de: *Differentiae juris Romani
et Germanici in scriptis sub matrimonio spe.* 3. Aufl. 1730,
1735 et 1748.

15^a, ² Ludewig, Fr. Petrus, de: *Differentiae juris Romani et
Germanici in usibus ejusque regali.* 2. Aufl. 1730 et 1736

16. Michaelis, Christ. Benedict: *De poenis capitalibus in S. Scyp-
tus commensuratis ac Helvaerum impressis*

17. Wolf, Jacob Gebard: *Kurzer Entwurf der vornehmsten
Grundsätze seiner jurisprudentiae ecclesiasticae, wie
der jurisprudentiae naturalis*

DISSERTATIO ANNO DOMINI 1830 - MEDICA

ORYCTOGRAPHI-

SM HALENSEM

SIVE

TRIMILIVM ET MINERALIUM IN

PRÆSIDE

FRIDERICO HOFFMANNO

PROVINCIAE SACHSÆ SENIORIS

PRÆSIDI

et d. *officiarius*

PRO

GRADU DOCTORIS

AMBOYSÆ IN MEDICINA PRIVILEGIIS HUIUS IMPETRATIS

H. L. Q. C.

Publicæ disputationi exponit

AVCTOR REVERENDISS

FRANZ JOHANNES WACHS

2.
Hist. nat. II. Qu. in. 2. H. 190.

90. 3
DISSERTATIO INAVGVRALIS
DE

1730 10
**VENÆSECTIONIS
ABVSV**

QVAM
PROPITIO NVMINE SVMMO
PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO

SENIORE FACVLTATIS MEDICÆ
ET h. t. DECANO

AD OBTINENDAM

**DOCTORIS MEDICINÆ
DIGNITATEM**

a. d. *Aprilis anni R. S. clalsccxxx.*

H. L. Q. C.

Publicæ disceptationi submittet

Christian Gottlob Wabl,

HALENSIS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

Typis JOH. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

IN SPERANTIA...

VENEFLECTIONIS

ABASA

PROPTER...

PRASIDE

ON FRIDERICO HOFFMANNO

SENIORIS FACULTATIS MEDICAE

ET P. S. S. S.

AD OBTINENDAM

DOCTORIS MEDICINAE

DIGNITATEM

IN...

H. E. G.

Publica...

Quinta...

H. E. G.

Typis Joh. Christiani Balthardi, Act. Typogr.

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
VENÆSECTIONIS
ABVSU.
PROOEMIUM.

QVemadmodum certa & rationalis, morbis, qui in corpus incidunt humanum, recte medendi methodus, in exquisita causarum, quæ motus præter naturam efficiunt, & corporis ægrotantis in quo vires suas exercent, notitia, præcipuum suum habet fundamentum; ita vicissim empirica, incerta, fallax, intuta, imo noxia, medendi via hæc est, quæ sine vera morborum theoria & exacta naturæ corporis ægrotantis, in primis quoad solidorum & fluidorum ad certos motus,

A 2

dispo-

§ §   ○   § §

dispositionem, cognitione adornatur. Jam quidem nullus facile eorum, qui Medicinam tractant & fastitant, confitebitur, se sine theoriæ medicæ & pathologiæ veræ fundamento sua perficere; quin potius omnes rationales, & esse, & haberi, volunt. Ast si curatius paulo, theoria ipsa quam jactitant medica examini subicitur, loco verarum & sufficientium causarum, nomina perorant sterilia, quæ nec claram explicationem, neque realem ad quicquam demonstrandum vel inveniendum applicationem admittunt; vel plane insufficientia principia, adeoque meras hypotheses, non omnibus casibus atque phænomenis applicandas, obtrudunt, ac præterea dum physico-mechanicas ex necessitate agentes causas in conservatione corporis vitali, plane excludere nituntur, remedium vires & operandi modum demonstrare & intelligenter exponere profus nequeunt. Verum itaque ac firmum morborum curationis ac præseruationis fundamentum, in veritate theoriæ medicæ, quæ exactam corporis humani in individuo, morborum omniumque earum rerum, quæ corporis statum meliorem, vel deteriorem reddere possunt, notitiam, requirit & habet, ita unice positum esse judicamus, ut omnes errores, hallucinationes, quæ in praxi non sine vitæ & sanitatis dispendio sæpe, pro dolor! occurrunt, ex falsa, vel minus perfecta, hypothesis nitente, theoria medica, proxime & immediate originem suam mutuentur. Falsam autem, inutilem, imo interdum noxiam, non dubitamus
pro-

pronunciare illam theoriam, quæ ex historiis morborum minus completis, neglectis maxime principiis anatomicis & physico-mechanicis, quæ sola demonstrationi in Medicina apta sunt, desumitur & adjuvante speculatione metaphysica confuitur. Tota enim medendi ars in judicando, quid bonum, vel malum? quid salutare, vel noxium? certis & constantibus nititur relationibus; nec ullum datur in rerum natura remedium absolute in certo morbo proficuum, aut vicissim noxium. Ad has autem relationes, quæ artem, & difficilem, & judiciosam reddunt, penitus intelligendas, plures observationes, & ad has explicandas plures scientiæ, cum methode analytica, utique sunt necessaria. Atque etiam ex neglectu harum relationum & theoriæ specialissimæ factum esse arbitramur, quod tantæ, inter Medicos circa remediorum, in hoc, vel illo morbo, salutarem, vel minus talem, operationem, vigeant dissensiones; ita prorsus, ut quod alter in certis morbis miris encomiis celebrat, alter vicissim damnet penitus & ceu noxium rejiciat. Sed omnia hæc, divinæ arti tam opprobriosa diffidia, quam facile ad factum historiæ morbi, si quis anatomicis physico-mechanicis principiis instructus, diducari possunt & dubitationes decidi. Id enim pro certo habendum, nullum generosæ & præstantissimæ virtutis remedium dari, quod minus recte applicatum, non possit nocere graviter. Exemplo nobis jam erit sanguinis missio, sive per venam sectam subtractio.

A 3

Hujus

Hujus utique in praxi medica manifestissima sunt commoda, adeo, ut non tantum ad arcendos a corpore morbos, verum etiam ad periculum in iis si præsto sunt avertendum ipsosque sanandos, præsidium sit summum. Vicissim si promiscue, si empirice, nullo individui causæ morbi, temporis, virium habito respectu, admittitur, tam grave quam ullum aliud remedium, damnum inferre potest. Quæ quod ita sint, & quam graviter subinde morborum artifices in præcipienda venæsectione delinquant, id jam fusius paullo atque curatius dissertatione hac inaugurali deducere & demonstrare constituimus. Cui utilissimo labori, ut divinum Numen suam addere velit gratiam, est quod ardentibus esflagitamus precibus.

§. I.

PRÛS vero, quam ipsam nobilis huius argumenti tractationem ordiamur, tenendum: eadem quam alia præstantia & efficacia remedia, inter varias medicorum sectas, venæsectionem expertam esse fata. Fuerunt enim, qui sanguinis artificialem per venam sectam subtractionem, damnarunt plane, & ceu viribus ipsique vitæ admodum infensam, penitus tollere haud sunt veriti, quorum classem ducunt HELMONTIVS & plures ex Chymicorum schola, in Angliâ THOMSONVIS, & superiori adhuc seculo, in Belgio BONTEKOE, BLANCARDVS, OVERKAMP, GEHEMA aliique plures. Putabant quippe: laudabiles succos in corpo-
re

re redundare vix posse, sanguinem ipsum esse virum ac vitæ thesaurum, & proximum animæ ad exsequendas suas operationes instrumentum, vires autem in morbis nunquam esse labefactandas ac minuendas, sed custodiendas potius & firmandas; adeoque sanguinem neutiquam subtrahendum. Et si forsan contingeret, ut humor superfluus, qui ad morbos ansam dare posset, gigneretur, longe tutius & rectius eundem inedia, abstinentia aliquot dierum, nec non motu & exercitatione corporis, vel remediis diaphoreticis vel laxantibus absumi, quam inimica natura venæsectione. At vero & D. PRÆSES, & cl. STAHLIVS; in scriptis suis passim sufficientibus & gravibus argumentis hanc sententiam refellerunt, ac demonstrarunt: etiam ex optimis per digestionem præparatis succis, abundantiam boni sanguinis generari, vitæ & sanitati insidias struere, morbos efficere, eos etiam graviores reddere, optimumque in se ac temperatum sanguinem, per copiam difficulter circumventum in pravum & impurum converti, & hinc saluberrimo instituto, in fœminis æque ac viris, per nares, uterum, hæmorrhoides stasis & certis periadis sanguines emissionem fieri spontaneam. Ac licet non negandum sit, temperantia in victu, abstinentia, motu & labore, superfluum humorum & sanguinis generationem prohiberi, veramque etiam consumptionem procurari posse; frustranea tamen esse ejusmodi media, quæ tempore egent, & dimitti ius præcipitem quandoque medendi occasionem, ubi

ubi ex plethora periculum actu imminet, atque id nullam moram patitur, sed præfens auxilium postulat.

§. II.

Contrariam huic, ob defectum notandæ merito sententiam, æque noxiam, professi sunt, qui ad alterum extremum, excessum, delapsi, omnium fere morborum ortum & causas, ex nimia sanguinis abundantia deducunt atque derivant, eaque propter liberales nimium sunt in sanguine profundendo, ac in omnibus tantum non morbis venam secandam esse præcipiunt prætereaque sciunt fere nihil. Etenim sanguinis & bonorum succorum in vasis copiam, hæc nimium distendendo, lentius justo progredi, spissescere, imminutis excretionibus fordibus inquinari & vitalibus motibus infensam fieri, eaque propter subtractionem exigere, est utique certum. Sed pari ratione vicissim firmum est ratumque: sanguinis & bonorum succorum defectum ac inopiam, sive parciores justo quantitatem, cum vitæ & sanitatis periculo junctam esse & fecundam morborum suppeditare matrem, ac ob id conservationem potius, quam consumptionem sanguinis postulare. Vires enim quæ functionibus, & vitalibus, & animalibus, & naturalibus, præsent, sufficientem omnino sanguinis & humorum, ad facilem & liberam circulationem, quantitatem postulant; hæc autem imminuta ad solidorum robur naturale, vim motricem ac tonum non sufficit, his vero elanguescentibus, labascit illico humorum

rūm progressus, sanitas ipsaque vita. Testes hujus sunt ii, qui sanguinem non adeo copiosum in venis alentes, eundem subtrahi patiuntur, inprimis paullo largius, quippe qui, haud raro sub ipsa missione, suspensio cordis & arteriarum motu, animo deficiunt, in animalibus postea æque ac voluntariis motibus, notabilem perferunt languorem, & oppressis viribus, de digestionem languente & stomachi gravitate justas edunt querimonias. Quid? quod etiam in vulgus notum est, effuso nimium ex vasorum systemate sanguine, cum viribus vitam & animam effundi. Ut adeo, vel ex hisce tantum, abusum etiam in sanguinis missione frequentissime committi posse, pateat abunde.

§. III.

Sed quia nostro hoc ævo mirum quantum invalescit sanguinem indiscretim, subinde non sine summo ægrotantium damno, profundendi mos; dignitas rei utique postulat, ut argumentum hoc excutiamus uberius. Inducantur autem plerumque morborum artifices ad præposterum ejusmodi consilium falsa illa hypothesi: quasi morbi tantum non omnes orirentur ex plethora. Quare ipsa demonstrandi methodus primo omnium exigit, ut hanc confutemus, & evictum demus: plurimos & præcipuos morbos, non a sanguinis & humorum abundantia, sed ex longe aliis causis, maximeque virium & succorum inopia, ortum ducere. In quo quidem recte perficiendo, ex veræ pathologiæ principiis in genere re-

B

peten-

petendum erit: nullum morbum, five præternaturalem in solidis & fluidis corporis nostri partibus mutationem, sine præcedente violenta quadam, in nervo-musculosas, quæ motibus præfunt membranas, actione contingere; hanc actionem, vel augendo & intendendo, vel minuendo & destruendo, vel etiam varie alterando & determinando vim motricem, morbosam illam mutationem inducere, idque vel per nimiam harum exquisitoris sensus partium distensionem, vel compressionem, tractionem, puncturam, incisionem, rofionem, aut continui læsionem ac dilacerationem. Causas vero hos naturæ humanæ adeo inimicos effectus præstantes, non unius ejusdemque indolis ac generis esse; alias mole & quantitate nimia; alias mole exili & varia particularum perversa figura & qualitate acri, salsa, caustica; alias materia crassiori; alias subtiliori; alias exhalatione putrida, sulphurea, vaporeosa; alias nimium relaxando & colliquando; alias nimium constringendo & exsiccando, calore aut frigore impensiore, noxium edere hunc effectum. His vero omnibus tam diversi generis morbificis causis tollendis, an ullo modo satisfacere queat sanguinis missio, nemo, quantumvis perspicax & acutus, capere valet.

§. IV.

Iam, si specialius ipsas morborum origines disquirimus; stupendæ profecto exiguitatis sunt illæ exhalationes, quæ malignos, pestilentes, petechiales, dysca-

dysentericos, exanthematicosque morbos inducunt, ac quæ intima corporis subeundo iisdemque adhærendo, motuum in solidis & fluidis œconomiam graviter pervertunt; ita vero comparatæ, ut neutiquam sanguinis subtractione amoveri queant & eliminari, sed potius eo firmitus impingantur. Quamtopere solus immaterialis ætus, ob commercium animam inter & corpus, sine ulla materiali, quantitate, vel qualitate delinquente causa, universum partium nervosarum systema afficiat & præter naturam commoveat, quamque graves & exitiales sæpe, chronica æque ac acutæ passiones, inde accersantur, testantur animi affectus, mœror impensus, angor, metus gravis, cura ac sollicitudo, terror, ira vehemens, cum profundis assiduis meditationibus. Quæ omnia, ubi accidunt, sanguinis missio, nisi eminent concurrat plethora, utique plus detrimenti affert, quam emolumenti.

§. V.

Populares dein morbi, qui uno tempore, ob insolitam temporum constitutionem diuturnam subitasque tempestatum vicissitudines, infestant plures, uti sunt ex febribus maxime catarrhales, benignæ & malignæ, intermittentes, tam quotidianæ, tertianæ, quartanæ, quam anomalæ, arthriticæ, synochæ cum cacochymia complicatæ, rheumaticæ, pleuriticæ spurix & hujus generis aliæ, longe frequentiores & periculosiores sunt iis, quibus sanguis & succi laudabiles deficiunt, quam quibus abund-

abundant, ac sanguinis missionibus ut plurimum & graviores redduntur, & contumaciores. Qui milites, ob perpeſſum in caſtris interdium æſtum, noctu frigus, toleratam famem, vigiliis, victum & potum inſalubrem, nec non inquinatum putridis eſſuvijs hauſtum aerem, affligunt autumno & in hiberna concedentes, graves morbi, tanto magis ſi putridorum genium habent & ſummum ſpirituum & boni ſanguinis defectum arguunt, tantum abeſt, ut venæſectionem ferant, ut potius inde exacerbentur ac teſte RAMAZZINI *de morb. artif. pag. 292.* id remedium genus ſuſpectum ſemper fuerit obſervatum, quin ſuſneſtum.

§. VI.

Quæ bilioſus humor, vehemēti ira ſubito & cum impetu ex univerſo ductuum biliariorum ſyſtemate in duodenum exturbatus, mora acrior & corroſivus factus, ventriculi & aliarum partium nervoſas ſentientes exquisite membranas, lancinando, vellicando & ſpasmōdice conſtringendo, ſuſcitāt mala, cardialgia ſyncopticæ, febres inflammatoriæ, cholericæ, tertianæ continuæ, cauſi, iſtericæ, lentæ & hecticæ, omnis fere generis evacuationes, maxime omnium vero ſanguinis, reſpuunt, ac potius demulcentiâ, diſtentione, & ſedativa poſcunt. Morbi, qui ex vitio diſtentionis & dejecto inteſtinorum & ventriculi tono oriuntur, multi & graves, ac colluvie crudorum acido-viſcidorum ſuccorum nerveis tunicis inhærentium, has rodendo, vel ubi in flatuſ reſolvuntur, diſtendendo

stendendo sunt molestissimi, maxime iis, qui natura debiliores, a morbo diuturno convaluerunt, otio & gula indulgentibus, senibus, etiam lactentibus, colicæ flatulentæ, plurima hypochondriaco affectui juncta pathemata, vomitiones, diarrhœæ, phlogoses, eructationes, tusses, cephalalgia, interdum etiam convulsiones, tantum abest, ut a sanguinis subtractione quicquam levaminis accipiant, ut potius immunito inde plus robore, magis ingravescant.

§. VII.

Mitto iam illos atrocibus symptomatibus stipatos morbos, qui a morfu vermium in intestinis, a calculo asperiori & grandiori in uretheribus & biliariis ductibus, nec non urinariæ vesicæ collo, a materia arthritica articularum membranas tendinosas rodente, a punctura tendinis, aut alia externa violenta causa accidere solent, quibus omnibus nihil plane cum sanguinis plenitudine commercii, ac proinde etiam cum ejusdem subtractione, nisi admodum per accidens, ut symptomatibus occurratur, sed longe alia indicantur auxilia. Neque etiam dicam de contumacibus ac gravibus, quin funestis sæpe occurrentibus passionibus, asthmate humido, suffocativo catarrho, pectoris aliisque hydropis speciebus, syncope, cordis palpitatione, quæ a polyposis in corde & majoribus vasorum concrementis, post mortem reperiundis, ortum ducunt. In his enim cunctis, venæsectio, nisi forsan ad præservationem, locum invenit nullum, ac potius est detrimento. Neque mi-

nus quotidiana & funesta sunt exempla eorum, qui ex haustu potus frigidi, corpori sudanti ingesto, ventriculi inflammationem, phtisin, lentam & hecticam febrem, hydropem, hypochondriacos sic dictos spasmodicos morbos incurrerunt. Sed quid etiam his in morbis a sanguinis missione expectari queat auxilii, nec ego, nec quisquam alius in arte exercitatus, perspicere valet.

§. IIX.

Præter hos autem, a causis, figura irregulari, subtilitate inimica & mole parva nocentibus, inductos morbos, sunt adhuc alii, qui non tam a sanguinis & feri corrupti copia, quam potius delibatissimæ succorum substantiæ defectu ingignuntur, ac venæsectione in ea propter minus commode ferunt. Hos inter primum merito locum obtinere videtur, venerea & scorbutica lues, cui variæ morborum exteriorum cutem defœdantium species, accedunt, lepra, herpes, scabies, furunculi, tumores in ulcera mali mores desinentes. Omnia enim hæc vitia, nequam a sanguinis & humorum plenitudine fiunt, neque etiam, ut in simplici cacochymia accidit, intemperie sive dyscrasia viscida, aut falsa nituntur, sed potius in defectu spirituascentiæ succorum, sive inopia subtilioris, purioris & spirituosi elementis, quod in sanguine a Veteribus vitalis, & in cerebro animalis spiritus, nomine fuit insignitum, suum habent fundamentum. Hujus quippe si sufficiens adest quantitas, humores in crasi, consistentia & mixtione naturali servan-

servantur quam optime, ac a corruptela vindican-
tur; ubi vero deficit, fluida corporis a naturali
ætheri, unione & mixtione perquam facile desciscunt
& in corruptionem ac vappescentiam abeunt. Et
certe quantum ad servandam fluidorum integritatem
conferat nobile hoc subtile elementum, in physicis
testimonio sunt aquæ, tam pluviales, quam fonta-
næ, minerales quoque & medicinales, quippe quæ
aufugiente ab ipsis subtili ætherea elastica materia,
non modo saporem genuinum cum virtute medica-
mentosa amittunt, sed & facile corrumpuntur atque
putrescunt. Idem vino accidit, quod subtili & spi-
rituosa sua parte orbatum, vappam contrahit, ac im-
mutata plane pristina mixtione ac unione, sub leni
digestione degenerat in acetum. Atque etiam ex his
facile repetenda ratio ingentis illius in malo scorbu-
tico corruptionis. Causæ enim ipsius ut plurimum sunt
aër densus, humidus, materia elastica in locis humi-
dioribus castus, cibi exsucco, indurati, crassioris com-
pagis, subtili elemento orbi, potus aquarum stagnan-
tium, crudarum spirituosa parte destitutarum, cum
vita otiosa motusque experte. Quæ omnia, junctim
sumta, corpus non modo viribus defraudant, sed &
succos a naturali indole desciscentes & in corrupti-
onem pronos ingignunt, unde postea gravissimi me-
morati morbi ducunt originem.

§. IX.

Demum in perquirenda morborum genesi & hoc
memorable occurrit, quod plures ex iis, ut apo-
plexia

plexia, deliria, phrenitides, ventriculi inflammations, hæmoptyses, peripneumonia, paralyfes, neque a sanguinis & humorum abundantia, neque intemperie ac dyscrasia, in se spectata, originem ducant, sed potius incusandus sit error quasi loci incongrui in quem succi & sanguis delati. Id enim non infrequens est, per aliarum, etiam sæpe remotarum partium stricturam, spasmos, flatum, animi affectus, corporis exaltationem, calorem & factam postea refrigerationem, aliasque causas, sanguinem propelli in capillares tubulos, qui secundum naturam sanguinem nec capiunt, nec ferunt, sed tenuiorem humorem, cruorem in eos actum hæreere ibi, colligi & impactum suscitare mala tam atrocia. Sanguis autem sic in angustissimis vasis incarceratus, ne utiquam evacuatione artificiali facta liberatur, eaque propter venæsectio auxilium afferre valet, directe nullum, licet, si plethora urget, ad intercipiendum majorem ad partem laborantem affluxum, & impediendum inflammationis incrementum, deriuandi sine usum habere queat. Nec aliter de sanguinis missionis usu in intermittentibus sentiendum. Si enim in earum genesin inquirimus, eas plerumque vitii in aëre, aut pravi victus, foetus esse constat. Nihil autem ipsis commercii cum sanguinis plenitudine, eaque propter ejusdem subtractione ne utiquam tolluntur, sed experientia teste redduntur chronica, nisi in reservatis quibusdam casibus, ex accidenti, plethora eminente, eadem judicetur necessaria.

§. X.

§. X.

Destructa sic momentosis rationibus falsa illa hypothesi: plurimos morbos a plenitudine sanguinis & inde oriunda humorum spissitudine, originem ducere; in genere utique simul evictum est: institutam ad ipsius ductum venæsectionem, subinde vel plane noxiam, vel minimum inutilem, esse. Vt vero dein in specialiori disquisitione huius damni, omnia innotescant eo clarius & scrupulis eximantur; paucis adhuc prius indicandum: quando sanguinis missio sit opportuna ac utilis. Iam experientia, certissima veritatum medicarum parente, constat: corpora habitus spongiosioris, copiosis & tenerioribus vasis, qualis ut plurimum esse solet feminis, dotata, accedente lauta diæta & vita otiosa, succos, sanguinem lymphamque nutritiam gelatinosam longe uberius gignere atque in vasorum systemate supra modum colligere, quam quidem illa corpora, quibus strictior fibrarum contextus, venæ ampliores tendinesque robustiores, tanto magis si labore exercentur, nec victus adeo lautus est ac liberalis.

§. XI.

Dein ex principiis mechanicis est notum: eo plus decedere virtuti motrici illius corporis, quod movere debet aliud, quo major movendi, sive materiæ mobilis, est resistentia. Vnde extra omnem dubitationem positum, in corpore etiam humano, aucta nimis sanguinis & humorem copia resistente, imminui ac debilitari cordis & arteriarum systolen,

C

cum

cum fibrarum musculosarum tono, hoc facto, tardio-
rem fieri fluidorum cursum atque progressum, impe-
ditioem quoque partium, tam utilium, quam inutilium,
secretionem & excretionem. Atque adeo nequa-
quam dubitandum, quin sanguis hoc modo, ra-
tione spissitudinis, cursus impeditioris, stagnati-
onis, infarctus & obstructionis, vitium capere &
morbos ingignere possit.

§. XII.

In ejusmodi itaque corporis constitutione, ni-
si consultius abstinentia, aut motu corporis auctio-
ri succorum redundantia consumatur, sanguinis per
artem subtractio praesertim si ex mora periculum,
necessaria est & ad arcendos morbos perutilis; tan-
to magis, si fuetæ sanguinis per nares, hæmorrhoi-
des, vterum, venæsectionem & scarificationem, e-
vacuationes, retardatæ, cessarint plane, aut fuerint
intermissæ, & ex laborioso vitæ genere, in sedenta-
rium atque tranquillum, facta fuerit mutatio. Quod
si etiam sanguis copiosus, facta ad vasorum ampli-
tudinem & solidarum partium robur relatione, ad
stagnationem, maxime in visceribus infimi ventris,
ob peculiarem venæ portæ fabricam ac functionem,
proclivis est, eaque propter, uti ex variis colligi pot-
est symptomatibus, chronici metuendi sunt morbi,
venæsectionis usus est certe præstans atque incom-
parabilis. Quin, quodcumque corpora manifesto
plethorica, variis ex causis subito incidunt in mor-
bos, quibus etiam alias venæsectio directe non con-
venit,

appetentiæ vitio fuerit inducta. Quod ubi accidit, sanguinem non perdere, sed potius ingignere & longe aliis præfidiis servare decet. Vidimus certe plures, corporis tenuioris ac debilioris, post sanguinis, inprimis paullo liberalius, institutam vere missionem, in majorem virium prostrationem, gravativum & pressorium artuum dolorem, neque minus in rheumaticas & catarrhales incidisse febres, quæ, accedente medentis errore, desierunt tandem in lentas.

§. XIV.

Pari ratione falsa est opinio illa pervulgata: nonnisi circa æquinoctium, ante, aut post illud proxime, venæsectionem esse adornandam. Nam licet plurimi Medicorum mirabilem prorsus æquinoctii in corpus humanum influxum esse credant; is tamen alius est plane nullus, quam qui a calore solis pendet, neque certa semper tempestatum ratio, sed interdum plurimis ante æquinoctium diebus, interdum circa illud, mitior & calidior atmosphæræ est constitutio. Quare nos, ex mente ipsius HIPPOCRATIS, qui in omni magna ac subita tempestatum vicissitudine, quæ æquinoctii tempore est maxima, dissuadet medicationes magnas, venæsectionem, cum ipsis Helvetis, tutiorem judicamus Februario mense, si serenum est cælum, ubi non tantæ aëris sunt mutationes, quæ perspirationem mire lædunt. Atque etiam si aliquot ante æquinoctium hebdomadibus,

bus, incidat infuetus calor, minime expectandum æquinoctiale tempus, sed plethoram citius solvendam esse censemus, ne sanguis ob expansionem in venis, periculum intenter.

§. XV.

Non autem [frequentiora sunt Medicorum in præcipienda venæsectione delicta, quam in femellis. His enim quia solennis spontanea sanguinis per uterum emissio, huius successum, nunquam fere non urgent morborum artifices, & sanguinis missione in pede proritare nituntur. Si forsân occurrit virguncula ægrotans, agens decimum circiter quartum ætatis annum, quo plerumque erumpere solet primum uterina purgatio, in hac provocanda illico sunt toti. Licet autem in iis, quæ angusta & exilia habent in utero vasa, ac ceterum natura sunt sensibiliore, difficulter admodum succedere soleat eruptio prima, multa que valetudinis asserre incommoda; pessime tamen sanitati consulunt ii medentur, qui menses moventibus & sanguinis missionibus, fluxum procurare pertinaciter & vi contendunt. Lenissime enim & circumspicte tractanda sunt tenera ejusmodi corpora, tam medicamentis, quam ipsa venæsectione, quæ, nisi manifesta plethora & vasorum turgescencia poscat, plus erupturi sanguinis effluxum impedit, quam adjuvat. Longe vero melius balnea, infusus aquarum mineralium potus, frictions, balsamica temperata & potus ordinarius accommodatus, desideratum hunc mensium fluxum eliciunt.

C 3

§. XVI

§. XVI.

Multo magis adhuc, vel conscientia causa, notandum illud præposterum quorundam molimen, quo, ubi mensium defectus adest, ut hunc restituant, omnibus viribus, reluctante ipsa natura, pugnant. Euenit enim sæpius, ut a puerperio, largiori lochiorum fluxu stipato, a prægresso diurno succos contumete morbo, mensium profluvii stataperiodo, bis, vel ter observetur defectus, aut parior successus. Quod ubi animadvertunt illi plethoram ubique crepantes Medici, ad majus, ut putant, avertendum periculum, repetitis venæsectionibus instant, quin quandoque emmenagogis paullo fortioribus, ex radice bryoniae, croco, sabina, myrrha, bacis lauri, cum vino aut aqua infusis, aut etiam in elixirii formam redactis, nec non balsamicis pilulis, motum simul corporis quantum fieri potest validum, imperantes, menses iterum emovere conantur; quum tamen potius imbecillia ejusmodi, succis bonis viribusque exhausta, ac malis ex vacillante digestionem succis referta corpora, clementioribus laxantibus, stomachicis temperatis & jusculis nutritibus fuissent excipienda. Vnde non mirum, ex præpostera ejusmodi medicatione, miseram in longe majorem conjici miseriam, in cachexiam, lentas febres, quin ipsam hecticam funestam. Nos certe novimus complura, veritatem hanc, licet odisiam, confirmantia exempla, e quibus etiam est, quod in femina, tenerioris & debilioris constitutionis,

onis, vidimus. Profuderat hæc post partum sanguinem largiter, cum tanta virium prostratione, ut nec caput, nec corpus, sine metu animi deliqui erigere posset. Periit postea appetentia, successit lenta febris & calor cum ventris torminibus, simulque elapsis sic aliquot mensibus, substitit, ob sanguinis inopiam, mensium fluxus. Ad quem revocandum, instituta aliquoties sanguinis missio & data pilulæ sic dictæ balsamicæ, eo cum effectu, ut virium decrementum incretaret, febris purpurea & petechialis succederet, & hac depulsa, hectica presso pede obreperet febris, ac intra mensis spatium, sanguinem cum ipsa vita absumeret.

§. XVII.

Non leviora sunt intempestivæ venæsectionis damna, iis in morbis, qui ex imminuta, aut restitente plane uterina purgatione, sensim succrescunt & diu extrahuntur, chlorosis, cachexia, virium & appetitus prostratio, lentus calor, cum atrophia. Enimvero primordia horum morborum ex menstrui fluxus vitio repetenda esse notum est quidem ac certum. Neque etiam negandum, venæsectionem, mature & circumspecte administratam, interpositis aliis congruis remediis, egregie prodesse. Sed quando res eo devenit, ut elapso jam aliquot mensium, aut longiori temporis spatio, infectis magna labe humoribus, atrophie phthisicæ & hecticæ sit suspicio, cum eminentiori virium defectu stipatæ; perperam ad primam illam causam dirigitur medicatio, ac ut
menses

menes extundantur, iterata adornatur in pede venæsectione. Nam hac methodo fieri aliter nequit, quam ut malum præsens increseat, & consumtis cum sanguine viribus, mors acceleretur. Atque etiam sic omnino evenire, testatur experientia, qua novimus, complures feminas, ob impensum diuturnum animi mœrorem & angorem, incidisse in insuetam ipsis mensum difficultatem, sanguinem misisse, eoque adeo debilitasse stomachum, ut vomitu rejecerint omnia; sedato vomitu, successisse dein erraticam febrem, cum quotidiana quadam intermissione, mensibus tum penitus retentis, ut redirent, iterum venæsectionem admisisse miseræ, sed pejus habuisse, & lentam febrem, in phthisin & hæcticam veram degenerantem, incurrisse, cum vitæ jactura. Quare firmiter omnino, ceu præticum axioma, tenendum inculcamus: in lentis feminarum febribus, multo magis hæcticis ipsaque phthisi, licet ex mensum defectu primam traxerint originem, menstrui fluxus per venæsectiones aliaque remedia revocationem, molendam esse nunquam.

§. XIX.

Eadem ferme ratio illius feminis adeo frequentis passionis hystericae, quæ universum nervosarum partium systema male afficit & multis gravibusque symptomatibus stipatur. Nam huius quoque incubabilia ex deficiente sanguinis superflui per uterum excretionem; atque etiam si recens malum est, sanguinis missio, cum judicio adornata, præsidio est egregio,

gregio, tanto magis, si ipsius operatio postea medicamentis roborantibus, sanguinis spiritalcentiam & circulationem liberiolem promoventibus, secundetur. Ast, si jam anno, aut longiori tempore, firmas egit radices & in feminis porosi corporis habitus eo processit, ut a magna stomachi inflatione syncofes, facies pallida, cordis palpitationes, artuum tremores & quæ alia gravitatem mali indicantia pathemata, accesserint, vena secanda cautione summa, ne, uti sæpius, si inconsiderato fit, accidit, symptomata aliquantis per inducias dare visa recrudescant, sed potius thermalium aquarum potu & balneo, junctis balsamicis, medicatio perficienda.

§. XX.

Quæ omnia sicuti de feminini sexus ex mensium vitio morbis ubertim constant; ita non minus obvia medica peccata, quæ in virili sexu, ex præjudicio de salubritate hæmorrhoidalis fluxus, subinde committuntur. Eadem autem tenenda de his, quam quæ modo inculcavimus. Scilicet quamvis in morbis, qui post restitamentem consuetum hæmorrhoidum fluxum imperunt, in cachexia, hydrope, tympanitide, atrophia cum lenta febre & virium prostratione, statim ab initio cum cœperunt gigni, proficuum esse potuisset, si vena secta fuisset & usurpata ea, quæ sanguinis cursum ad intestina crassa maximeque rectum placide direxissent; frustra tamen non modo, sed & cum certo damno postea in his quæri-

D

tur

tur auxilium, quum mala longiori mora invaluerunt & jam insignem viscerum labem introduxerunt. Tantum interest, ut Medicus observet opportunitatem & medendi occasionem, qua dimissa, priora, quantumvis egregia præsidia, postea juvant nihil, quin nocent.

§. XXI.

Inprimis severa censura dignus, pathologicus ille, qui sectariis multorum animis altius infidet error: hypochondriaci mali originem unice fere petendam esse ex plethora & sanguinis spissitudine, nec non deficiente hæmorrhoidalis fluxus successu. Quo inducti, ruunt dein in errorem therapeuticum: sanguinem esse subtrahendum, ani stillicidium proritandum & corpus valide movendum. Ast tot & tam gravia a venæsectionis in hypochondriacis abusu damna notavit D. PRÆSES, ut per ipsam conscientiam, perversam ejusmodi medicationem non possit non detestari magnopere & ab eadem serio dehortari. Enimvero si originem hujus passionis dispiciamus, naturæ ut plurimum debetur infirmitati, sive nativa sit a parentibus accepta, sive studiorum & animi intemperantia, aut aliis vires attenuantibus contracta. Quæ etiam detinet corpora, bonis succis & sanguine plerumque sunt destituta, ac præterea ipsis illis gravibus spasmodicis pathematibus, animi ut plurimum impotentia ac in errorem proclivitate stipatis, longe magis adhuc infirmantur. Unde non mirum est, sic afflictos & jam debiles, crebris venæsectione-

fectionibus crebrisq; per pilulas fortioribus purgationibus, in pejorem valetudinis statum adduci, & succedere majorem virium languorem, inappetentiam, animi & præcordiorum angustiam, melancholicas mentis turbas, cum pulsu debili & inæquali. Quæ autem circa portæ venam in mæsaricis & hæmorrhoidalibus vasis adsunt stagnationes, neque spissitudini sanguinis, qui emissus plerumque apparet tenuissimus, neque copiæ boni, cujus magis præsto est defectus, unice tribuendæ, sed potius virium imbecillitati solidorumque robori dejecto, fluida contenta minus efficaciter propellente; eaque propter liberaliori sanguinis subtractione obscurantur potius, quam solvuntur. Et illa hypochondriacos in infimo ventre subinde male habentia symptomata, tormina, dolores pressorii ac tensivi a lumbis ad sacrum os excurrentes, quibus quandoque jungitur dolens venarum in ano protuberantia ac humoris sanguinolenti viscidi cum tenesmo secessus, effectus sæpius atque producta sunt spasmodorum intestina gravius detinentium, quam solius plethoræ indicia.

§. XXII.

Præterea ultro quidem largimur, in morbis qui a sanguine in vasis maxime abdominis stagnante oriuntur, spasmodicis scilicet intestinorum doloribus, vesicæ urinariæ mictum sufflaminante spasmo, indeque pendente dysuria contumaci, nec non doloribus tensivis dorsi, ischii atque etiam intestini recti, sanguinis missionem in pede utilissimam esse iis, quorum

rum corpus succis plenum & vasis non adeo minutis dotatum. Sed ubi tenerior corporis habitus, vasa exiliora, nec vires adeo vegetæ, idem hoc remedium, licet symptomata primum minuere videatur, curam præstat mere palliativam, ac pathematum atrocia sensim non modo iterum postea succrescit, sed & increfcit. Quin, ipsa venæsectio, crebro & intempestive instituta, ad ejusmodi stagnationes ac inde oriundos morbos disponit, tanto certius, si corpora imbecillia sunt atque tenuia. Etenim illæ sanguinis & humorum stagnationes, non semper a copia ipsorum pendent, sæpe potius a deficiente vasorum vi motrice, progressum humorum servante, quam vero sanguis nimium subtractus magnopere labefactat. Vehementer igitur delinquent ii Medici, qui in hisce morbis nonnisi ad sanguinis abundantiam, quæ tantum particularis ob deficientem ibi virtutem motricem est, medicationem venæsectione dirigunt, non verò, ut roborantibus ac diluentibus solidis robur reddant propellens, ac liberum & expeditum sanguinis procurent com meatum, quo tamen omnes hæ passionēs quam optime aut penitus tolluntur, aut minimum multum levantur.

§. XXIII.

Neque hac occasione reticendum, crebram & inconsulto institutam venæsectionem, corpora ad affectus subcutaneos, & qui ex feri acrioris impuritate sunt, reddere disposita. Nostro hoc tempore inter exanthematicos hos morbos maxime frequens est

est purpura, quæ vario colore, maculis ac pustulis etiam subinde prodit non modo sola, sed & aliis morbis complicatur, ac insuetis plane gravibus symptomatibus ut stipentur, facit. Causam autem huius frequentiam nullam aliam subesse autumat D. PRÆSES, quam quotidianum intemperatum, calidorum potuum, maxime ex fabis coffee usum, cum sanguinis missionibus, jam nostris plus quam septentrionalium regionum incolis familiaribus. Illis enim calidis potibus sanguinis & humorum massa multis heterogeneis, salino-alkalinis, ex parte empyreumaticis, inficitur particulis, & calor ipse motum intestinum intendendo in corporis succis alienas multas gignit materias, ac præterea quæ insunt subtiliores reddit simulque deteriores. Venæsectiones autem crebriores in omnibus fere, debilioribus & feminis maxime, sedentariæ vitæ sub potu parciori diluente addictis, sanguinis ad capillaria subcutanea vascula fluxum minuendo, perspirationem impeditiorem ac ut retineantur illæ sordes, faciunt. Cui, si accesserit alvi segnities, magis adhuc inquinatur humorum massa, nec mirum, constari sic fermentum quasi exanthematicum, demum prorumpens & morbum inducens. Idem vero etiam cum aliis curis defœdationibus succedere, ipsius experientiæ fide constat. Novit Dn. PRÆSES, in corporibus a febre chronica restitutis, adhuc tamen languentibus, instituta æquinoctii tempore sanguinis missione consueta,

erupisse brevi post per omnem ambitum ulcera & abscessus tetros, quorum coalitus, recrudescente sæpe exulceratione, medentibus multum faceffivit negotii. Ratio huius in proclivi. Febrili quippe intestino motu diu perseverante, ipse sanguis in tenue, mpurum, falsum serum est resolutus, simularque s. lidorum robur morbo ita attritum, ut fordium genitarum per convenientia emunctoria non rite perfici potuerit excretio. Detracta dein per venam sectam adhuc sanguinis parte, reliquus intus contenta ætherea elastica materia, facto spatio, impensius agitur, utique plus in serum impurum est dissolutus, quod retentum pariter, excludit materiam inducendæ scabiei aliisque cutis defœdationibus idoneam.

§. XXIV.

Quod si etiam jam in corporis succis præsto est ejusmodi materia sanguinis mixtioni & nervosis partibus infesta, eaque propter extus pellenda, podagrica, arthritica, erysipelacea, purpuracea, variolas & morbillos faciens, cum venæsectione mercandum est cautissime. Quando enim vasa repleta sunt sanguine crasso, in quo genuina plethoræ missionem urgentis continetur ratio, neutiquam sub initium statim si vena pertunditur nocet, sed potius inimicæ illius materiæ ad corporis ambitum secessum adjuvat. Verum si venæ plus sero sanguineo, quam ipso consistente sanguine sunt oppletæ, viresque imbeciles, sanguinis subtractione nihil est dete-

deterius atque nocentius. Hoc etenim factu impeditur excretio, ac potius retrocessio fit materia, quæ ad interiores nobiliores exquisitoris sensus partes delata, suscitatur ibi pathemata ac damna gravissima. De quo obvia passim sunt exempla, facile recensenda, si tempus ferret & occasio. Inprimis de purpureo exanthemate est in comperto, id difficulter penitus eradicari, sed relinquere quasi fermentum, quod reviviscens, crebro morbum inducit eundem. Interim si placida ipsius ad cutem fit emissio & debito regimine excipitur, vacat periculo & postea redit sanitas; si autem præpostera sanguinis missione, illud retinetur exanthema, atrocia symptomata, melancholici, maniacy & apoplectici infultus ac suffocativi catarrhi cum convulsivis quandoque motibus, succedunt, tanto certius in tenerioribus ac animo mobilioribus.

§. XXV.

Mitto jam turbulentos illos sanguinis motus & perniciosas sanguinis congestiones inflammatorias, quas venæsectio, liberalius justo minusque opportune instituta adducere valet, de quo noxio effectu sanguinis missionis, non in uno, sed duobus locis adornatæ, tres consignavit observationes HILDANVS cent. VI. obs. XCII. Is autem non prætereundus venæsectionis abusus, qui subinde committitur in iis, qui pathematibus spasmodicis, convulsivis & epilepticis detinentur. Recte enim jam pridem dixit HIPPOCRATES: spasmos & convulsiones non tan-

tantum a repletionem fieri, verum etiam ab inanitione. Quæ posterior causa ubi subest, ac morbus non ex nimis aucta sanguinis bene consistentis copia, sed serosi potius atque attenuati nimium vitio accidit, percuta vena, nunquam non augetur & contumacior redditur.

§ XXVI.

Ceterum in genere de venæsectionis in ipsum sanguinem effectu, inter omnes qui rationem sequuntur ducem, est pro certo: post eam relictum in valis cruorem magis attenuari, eo quod particulae aëreo-elasticae, quæ nunquam non in ipsius sinu hospitantur, mole nimia antea compressæ, facta ventilatione, in vacuum cedunt locum, sese expandunt & irrequieto suo motu sanguinem interfluum agitando, crassiores moleculas discerpunt, attritu attenuant eoque majorem ipsi conciliant tenuitatem. Vnde, nostra quidem sententia, vix certior sanguinem mittendi est indicatio, quam ubi viscidus & crassus compareret, a colore obscuro Veteribus dictus arrabularius, qui in aqua multum substantiæ gelatinosæ dimittit cuiusque serum mox post emissionem in offam supranatantem densatur. Sic enim comparato sanguine, utilissima ipsius misfio, tum ut tenuius circumagi & solidis robur facerare possit. Contra ea, si sanguis jam tenuis nimium est atque serosus, ac deficientibus moleculis solidescens, plus aëris, quam sanguinis venis inest,

ineſt, ipſe quoque ſanguis emiſſus & frigefactus reſpuit coagululum, venam ſecare damnofum eſt atque pernicioſum. Quam ob rem atro merito carbone notandus ille nonnullorum paſſim obviuſ practicuſ error, quo nimium ſanguinis, per tuſſim, ſputum, narium, uteri, aut ani venas, fluxum, ite- rata ſanguinis, non hiſ, ſed vel quinquies & ſexies intra menſem ſubtractione, cohibere nituntur. Nam licet profluviuſ ad tempuſ conquieſcat & pallietur quadantenuſ, neutiquam tamen tollitur, ſed ſanguis inde tenuior factuſ ſimulque imminuta perſpiratione acrior, eo magiſ per apertuſ tubuloſ exituſ affectat & malum vehementia recrudeſcit majori.

§. XXVII.

Sed nolumuſ diutiſ immorari enumerandiſ hiſce rædioſiſ Medicorum delictiſ; inprimiſ quum Dn. PRÆSES jam paſſim in variiſ ſcriptiſ hæc cum aliſ perſtrinxerit, maximeque in *differ. de imprudenti medicatione multorum morborum cauſa*, nec non ea, quæ *de medicis morborum cauſa*, inſcribitur. Subjiciemuſ potiuſ tantum ex pluribuſ utiliſſimāſ cautelaſ, ad evitandaſ damna in ſuadenda venæſectione ſervandaſ.

I. Magiſ proficua eſt ſanguiniſ ſubtractio carnoſo corporiſ habitu præditiſ, quam obefiſ ac pinguibuſ. Hi enim ab illiſ probe ſunt diſtinguendi. In obefiſ quippe vaſa exilia ſunt, progreſſuſ humoruſ, lentuſ & perſpiratio impeditior; in carnoſiſ

E

autem

autem omnia secus. Vnde venæsectio illis longe facilius nocet, quam his.

II. Errorem committunt, qui artes operosas exercentibus plus sanguinis subtrahunt, quam sellularias tractantibus. Motus enim & exercitatio corporis ipsis quotidiana, ad justam quantitatem sanguinis in corpore servandam, & nimiam absumendam, jam est sufficiens. Sanguinis autem missio, vires labefactando, eosdem ad labores reddit minus aptos.

III. Perperam instituitur venæsectio, ubi primæ viæ vitiosorum succorum colluvie scatent. Hac enim facta, fordes sanguinem subeunt ac retinentur facilius, ob imminutam ipsam ventriculi & intestinorum vim expultricem. Quare consultius est, præmittere sanguinis missioni ea, quæ alvum blande ducunt & canalem intestinorum a sordibus liberant. Nil tamen est deterius, quam in crasso sanguine turgidis impetuosas ac vehementes per inferiora, vel superiora moliri purgationes, quibus sanguis exagitatus, cum impetu ad incongrua loca propellitur, consequentibus morbis gravissimis.

IV. Macilentiores natura sæpe plus sanguinis alunt in venis quam obesi & corporis habitu spongiosi. Vnde liberaliorem his ferunt & poscunt sanguinis immi-
nutionem. Sed distinguendi natura graciliores, ab iis, qui victus parsimonia, morbis, studiis, animi affectibus, veneris exercitio, tales facti; quia his damnosa effusior ejusmodi sanguinis subtractio.

V. Ne-

V. Neque etiam in senibus reformidanda sanguinis missio. Sunt enim inter illos, qui appetentia integra laudabili victu usi, sanguinis majorem quam par est in vasis colligunt quantitatem. Vnde in senili ætate interdum magis necessaria, quam alia, ad morbos grandævus familiares arcendos ipsamque mortem aliquamdiu protelandam.

VI. Cum sanguinei temperamenti corpora etiam multum inter se differant, dum alia carnosiora, robustiora & majoribus vasis instructa, alia vero teneriora, cum valde exilibus & angustis vasis, atque in illis pulsus plenus & magnus, in his autem debilior, oportet etiam Medicum hoc discrimen in sanguinis missione instituenda attendere, quia in illis venarum apertio plus utilitatis & securitatis, quam in hisce habet, si e.g. mensium ita, ut vel hæmorrhoidum, sicutus fluxus substiterat, non semel, sed aliquoties brevi post venam sectam in corporibus plenioribus sanguinis fluxum fuisse restitutum observaverimus.

VII. Summa prudentia ac judicio opus est, ut justa & corpori proportionata sanguinis quantitas emittatur. Sive enim nimium, sive parcius justo subtrahatur, nocet utrumque. Quapropter in definienda quantitate, exacta habenda est ratio ætatis, sexus, corporis habitus, pulsus, vitæ generis, consuetudinis, morbi ipsius, maximeque omnium virium.

F I N I S.

Gelahrter

Selabrer Wahl, nun kömmt die Zeit,
Da Dein Verdienst den Lohn erlanget,
Und da nach Ernst und Munterkeit
Ein D. vor Deinem Namen pranger.

Selbst Hoffmann, aller Aergte Preis
Will Dich mit eignen Händen schmücken,
Und für den wohl-geprüften Fleiß
Den Hut auf Deine Scheitel drücken.
O Freund! drum schweigt D. in Krause nicht:
Er will und muß Dem Fest verehren;
Und wünscht aus Liebe, Gunst und Pflicht,
Stets Deiner Curen Lob zu hören.

Dieses schrieb mit vergnügtem Herzen

Des Herrn CANDIDATI

ergebenster Freund und Diener

Johann VICTOR Krause

Mitglied der Deutschen Gesellschaft in Leipzig.

Utriffst, gepriesener Freund, der Weisheit rechte Bahn,
Und wilst wie an Verstand, so auch an Würde steigen:
Da Ehren mancher Art aus angeerbten Bahn
Die Weisheit in dem Faß und in dem Staube zeigen.

Dein Endzweck stüzt den Schluß; du zeigst mit muntern Fleiß
Auf dem gelehrten Plaz durch Einsicht und durch Streiten
Wie Dein' erlernte Kunst das Gift zu mindern weiß,
Und wilst davor den Cranz der Ehren Dir erbeuten.

Hygea setz daher Dein mehr als würdig Haupt
Zum Priester ihrer Kunst. Ich aber will dis Zeichen
Da mir so Glück, als Zeit nichts würdigers erlaubt
Vey Deinen Ehren-Tag aus Ehrfurcht überreichen.

CHRISTIAN LVDEWIG Schleyer

Wedderstadio Halberstadiensis

S.S. Theol. Candidatus.

Halley Diss.) 1730 H/Z

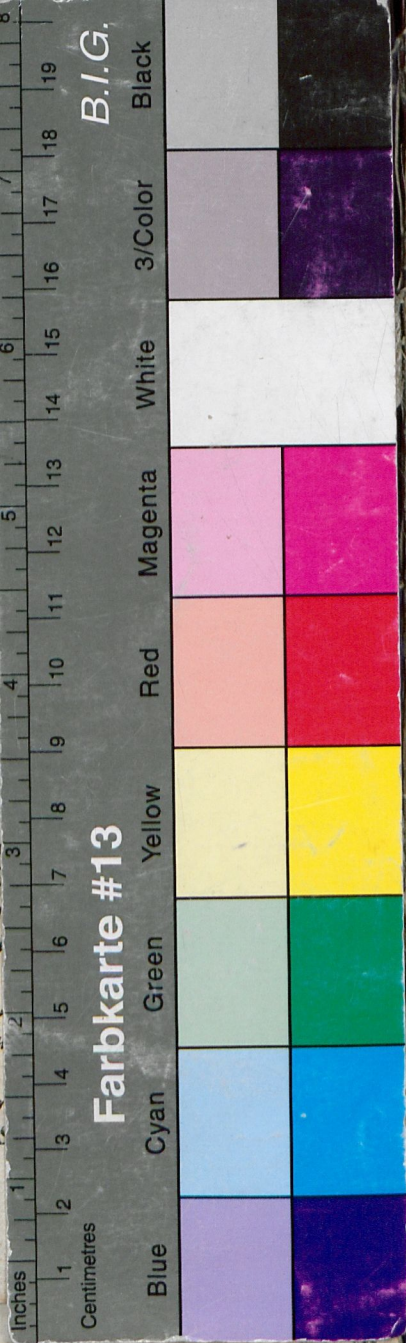
7A-90L
SB 1-5 d. A,

00. 3
1730/10
DISSERTATIO INAUGURALIS
DE

VENÆSECTIONIS ABVSV

QVAM
PROPITIO NVMINE SVMMO
PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO

SENIORE FACVLTATIS MEDICÆ
ET h. t. DECANO

AD OBTINENDAM

DOCTORIS MEDICINÆ
DIGNITATEM

a. d. *Aprilis anni R. S. clslcccxxx.*

H. L. Q. C.

Publicæ disceptationi submitter

Christian Gottlob Wabl,

HALENSIS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis JOH. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.